

Õiguskantsler

Igor Gräzin
Riigikogu Kantselei
riigikogu@riigikogu.ee

Teie nr

Meie 19.01.2017 nr 10-2/170037/1700256

Lugupeetud härra Gräzin

Suur tänu huvitava probleempüstituse eest. Nõustun igati selle tuumaks oleva mõttega, et julgeoleku- ja jälitusametuste üle peab olema tagatud hästitoimiv ja sõltumatu kontroll, mis seaks esikohale inimeste põhiõiguste kaitse. Selle tagamiseks täidabki õiguskantsler nende ametuste üle sõltumatu järelevalvaja rolli, nii nagu seda näeb ette õiguskantsleri seaduse § 1 lg 9.

Küsite võimaliku huvide konflikti kohta seoses sellega, et Riigikogu julgeolekuametuste järelevalve komisjoni esimeheks valiti kuni 2013.a suveni Kaitsepolitsei ameti peadirektorina töötanud Raivo Aeg. Eesti seaduste kohaselt ei saa seesugusele valikule õiguslikult midagi ette heita, kuid õigustatud küsimused võivad tekkida poliitilise kultuuri aspektist. Loodetavasti oskavad nii komisjoni valitud esimees kui ka komisjoni liikmed neile vajadusel ammendavalt vastata. Komisjoni esimehele kehtestatavad nõuded, tema volitused ja komisjoni töökord kuuluvad Riigikogu enesekorralduse valdkonda.

Tulenevalt [julgeolekuametuste seaduse](#) §-st 36 on Riigikogu julgeolekuametuste järelevalve komisjon Riigikogu erikomisjon, kes teostab järelevalvet täidesaatva riigivõimu ametuste üle küsimustes, mis on seotud julgeolekuametuste ja jälitusametkondade tegevusega ning nende üle teostatava järelevalvega. Kaitsepolitseiamet kuulub nii julgeolekuametuste kui jälitusametkondade hulka. Komisjonide moodustamise Riigikogus näeb ette [Põhiseaduse](#) § 71, kust tuleneb ka see, et komisjonide moodustamise korra ning õigused sätestab Riigikogu kodukorra seadus. Seega jätab Põhiseadus komisjonide moodustamise korra, õigused ja liigid Riigikogu enda määrata. Erikomisjonid on täpsemalt ette nähtud [riigikogu kodu- ja töökorra seaduse](#) §-s 19. Sama seaduse 4. peatüki 3. jagu näeb ette komisjonide esimeeste volituste tekke, lõppemise ja ülesanded. Seadus ei sea komisjoni esimehe kandidaadile muid kitsendavaid tingimusi peale nõude, et ta peaks kuulma komisjoni liikmete hulka. Varasemat teenistust julgeolekuametuses ei pea nägema tingimata asjaoluna, mis mõjub teostatava järelevalve kvaliteedile kindlasti negatiivselt. Valdkonna tundmine võimaldab selles ka paremini orienteeruda ning märgata vigu teadlikumalt.

Selleks, et konkreetsete järelevalvetoimingute tegemisel oleks tagatud objektiivsus, on abi [korruptsioonivastases seaduses](#) (KVS) sätestatud printsiipide järgimisest. Nii näeb KVS § 11 ette, millal on ametiisikul huvide konflikti korral toimingute või otsuste tegemine keelatud. Kuigi KVS § 11 lg 3 p 1 välistab nende põhimõtete kohalduvuse selgelt Riigikogu seadusandlikule tegevusele, tasuks neid Riigikogu järelevalvealases töös sellegipoolest silmas pidada. Nende

nõuete range järgimine on kindlasti üks olulisi garantiisid, mis tagab, et õiguskantsler teostab julgeoleku- ja järelevalvet sõltumatult ja objektiivselt. Nii on järelevalve isikute põhiõiguste kaitse üle selles valdkonnas tagatud.

Pöördumisest ei ilmne ühtki konkreetset näidet, mille puhul saaks tõmmata otsest paralleeli KVS-s reguleeritud huvide konflikti olukordadega. Kui selline küsimus peaks julgeolekuasutuste järelevalve komisjonis tekkima ning sellele ei õnnestu vastata komisjoni igapäevase töö raames, siis on Riigikogul võimalus leida lahendus enesekorralduslikke meetmeid kasutades. Nii annab RKKTS § 33 näiteks vähemalt kolmandikule komisjoni koosseisust õiguse algetada komisjoni esimehe tagasikutsumine.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Heili Sepp 693 8419
Heili.Sepp@oiguskantsler.ee